

Turizm Meslek Lisesi Öğrencilerinin Turist Rehberliği Mesleğine Yönelik Algılarının Araştırılması: Muğla İli Örneği¹

Ufuk Uysal²

Özet

Turizm rehberliği, turizm sektörü ve tüketici memnuniyeti üzerinde etkili önemli bir meslektir. Bu nedenle, yönlendirmelerin ortaöğretimden başlayarak öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre yapılması, rehberlerin mesleki tatminini artırmak ve tüketici memnuniyetini olumlu etkilemek açısından önemlidir. Bu çalışmanın amacı, Muğla il merkezinde turizm alanında mesleki eğitim veren bir lisede öğrenim gören öğrencilerin turizm rehberliği mesleğine yönelik algılarını belirlemek ve demografik değişkenlere göre analiz etmektir. Çalışmada, öğrencilere 46 maddelik bir anket uygulanmış ve veriler SPSS ile frekans analizi, t-test ve ANOVA test analizlerine tabi tutulmuştur. Bulgular, katılımcıların genel olarak turizm rehberliği algılarının olumlu olduğunu, ancak demografik değişkenlere göre farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, turizm meslek lisesine isteyerek gelen öğrencilerin algılarının istemeyerek gelenlere göre daha olumlu olduğu ve son sınıflara yaklaştıkça mesleki tecrübe ve staj etkisiyle algıların olumlu yönde geliştiği belirlenmiştir.

1. Giriş

Turizm sektörü, ülkeler için önemli bir gelir kaynağıdır ve turizm faaliyetinde bulunan ülkeler, bu sektörden daha fazla pay elde etmeye çalışmaktadır. Yalnızca kaliteli turistik tesisler inşa etmek yeterli olmayıp, sektörün gelişmesi nitelikli eleman istihdamına bağlıdır. Ülke turizminin geleceğine yön vermek için nitelikli turizm personeli, kaliteli ve sistematik bir turizm eğitimi ile yetiştirilebilir (Christou, 1999; Sezgin, 2001; Ünlüöner

- 1 Bu araştırma, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği ABD'nda dönem projesi olarak yazılmıştır.
- 2 İngilizce Öğretmeni, Muğla İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Muğla-Türkiye ufukuysal0948@gmail.com, Orcid Id: 0009-0003-8246-334X

& Boylu, 2005). Bu nedenle birçok ülke, sektörün ihtiyaçlarını karşılamak üzere turizm politikaları oluşturmuş ve güncellemektedir.

Turizm, doğası gereği dinamik bir yapıya sahiptir ve bu nedenle sektörde istihdam edilecek bireylerin de dinamik bir eğitim sürecinden geçmesi gerekmektedir (Hacıoğlu vd., 2008). Gelişen teknolojiye hızla uyum sağlayabilen, güncel turizm eğitimlerini takip eden ve kendini sürekli geliştiren mezunlar, turizm eğitiminin temel hedefleri arasında yer almaktadır. Kaliteli bir eğitim süreciyle yetişen bireyler, sektörün gelişimine katkı sağlayabilecek nitelikte olacaktır (Cho & Kang, 2008; Ünlüönen, 2000). Bu nedenle, turizm eğitim sistemleri modern eğitim anlayışına uygun biçimde tasarlanmalı ve program içerikleri turizm paydaşlarının görüşleri doğrultusunda güncellenmelidir. Bu paydaşlar arasında, eğitim sürecinin aktif bileşenlerinden biri olan turizm öğrencileri de yer almalıdır.

Turizm sektöründe tüketici konumunda olan turistlerin memnuniyetinin sağlanmasında, sektörde istihdam edilen çalışanların rolü son derece önemlidir. Bu memnuniyetin sağlanabilmesi için çalışanların gerekli bilgi, beceri ve yetkinliklere sahip olmaları gerekmektedir. Turizm alanında yapılan birçok araştırma, tüketiciye kaliteli hizmet sunumunun turist memnuniyeti üzerinde belirleyici bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır (Geva & Goldman, 1991; Ap & Wong, 2001; Black & Weiler, 2005). Benzer şekilde, turun organizatörü konumundaki seyahat acentalarının ağızdan ağıza pazarlama faaliyetleri üzerinde de hizmet kalitesinin etkili olduğu tespit edilmiştir (Chang, 2006). 2020 yılı başında ortaya çıkan Covid-19 salgını nedeniyle turizm ürünlerine olan talep hızlı bir düşüş yaşamış olsa da, turizm sektörü birçok ülkede kısa sürede toparlanma göstermiş ve hatta bazı destinasyonlarda pandemi öncesi rakamları aşmıştır.

Turizm sektöründe sunulan hizmetlerin soyut içeriğinin yoğun olması, bu hizmetleri birçok açıdan diğer sektörlerde sunulan ürünlerden önemli ölçüde farklılaştırmaktadır (Parasuraman vd., 1985). Turizm hizmetlerinin sunumunda ve müşteri memnuniyetinin sağlanmasında turist rehberlerinin ve rehberlik mesleğinin rolü son derece önemlidir. Turist rehberleri, ilgili destinasyonlarda tüketicilere turizm ürünlerinin ulaştırılmasında ön safta yer alan ve turist deneyiminin kalitesini doğrudan etkileyen çalışanlardır (Huang vd., 2010). Rehberler, mesleklerini icra ederken bir destinasyonu ziyaret eden turistlerin deneyimlerini unutulmaz bir anıya dönüştürebilecekleri gibi, olumsuz bir tecrübe olarak hatırlanmasına da neden olabilirler (Zhang & Chow, 2004).

Mossberg (1995), turist rehberlerinin mesleki performanslarının, sunulan tur hizmetini benzerlerinden ayıran temel bir unsur olduğunu belirtmiştir.

Başka bir deyişle, turiste sunulan hizmetin tüketici tarafından algılanan kalitesinde ve müşteri memnuniyetinin oluşumunda turist rehberleri önemli bir belirleyici rol üstlenmektedir. Dolayısıyla, hem turizm ürünlerinin sürdürülebilirliği hem de turist rehberliği mesleğinin devamlılığı, doğrudan sunulan rehberlik hizmetinin kalitesiyle yakından ilişkilidir (Zhang & Chow, 2004). Turist rehberi; ziyaretçilere tercih ettikleri dilde rehberlik eden, belirli bir bölgenin doğal ve kültürel mirasını tanıtan ve ilgili otoriteler tarafından belirlenen koşulları sağlayarak mesleği icra etme yetkisi alan kişi olarak tanımlanmaktadır (CTG, 2011).

Bu nedenle, bu çalışmanın amacı, turizm sektöründe hizmet sunumu ve müşteri memnuniyetinin sağlanmasında önemli bir rol üstlenen turist rehberliği mesleğine yönelik olarak, potansiyel birer turist rehberi konumundaki turizm meslek lisesi öğrencilerinin tutumlarını belirlemektir. Çünkü mesleki turizm liselerinin temel amacı, geleceğin turizm çalışanlarının niteliklerini geliştirmektir. Bu doğrultuda, çalışma kapsamında aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır;

- Muğla Merkez Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi öğrencilerinin turist rehberliği mesleğine yönelik tutumları nedir?
- Muğla Merkez Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi öğrencilerinin turist rehberliği mesleğine yönelik tutumları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
- Muğla Merkez Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi öğrencilerinin turist rehberliği mesleğine yönelik tutumları öğrencilerin sınıflarına göre değişmekte midir?

2. Literatür Taraması

2.1. Turizm Eğitiminin Önemi

Turizm, emek yoğun bir sektör olup, ülkeler daha fazla gelir elde etmek için turist memnuniyetini artırmanın yollarını aramaktadır. Turistler de artan şekilde daha iyi hizmet ve kaliteli turizm çalışanlarıyla karşılaşmayı beklemektedir. Bu beklentilerin karşılanması, çalışanların mesleki kalitesi ve yeterliliğiyle ilgilidir; olumlu tutum ve iyi performansları aldıkları mesleki eğitimle bağlantılıdır (Ay, 2002; Güçer, 2004; Tüylüoğlu, 2003). Kısaca, turizm gelirleri ve turist memnuniyeti, çalışanların mesleki eğitimine bağlıdır. Bu nedenle ülkemiz turizm sektörü de mesleki eğitimle yetkinlik kazanmış çalışanlara ihtiyaç duymaktadır (Temizkan, Temizkan & Tokay, 2013).

Turizm sektörünün yukarıda bahsi geçen ekonomik katkılarına ek olarak aynı zamanda sosyolojik bazı etkileri de vardır. Bahsi geçen bu ekonomik ve sosyal etkilerin doğru gelişmesi ve doğru yönetilebilmesi için ülke turizmine yönelik sistemli bir turizm eğitiminin verilmesine gereksinim vardır (Olalı, 1984). Bu gerekliliğin karşılanması için yeni nesillere turizm olgusunun doğru anlatılması ve aktarılması süreci, turizm sektörünün hangi nitelikte çalışanlara ihtiyaç duyduğunun yeni nesillere aktarılması turizm eğitimi olarak tanımlanmaktadır (Maviş & Kozak, 1992).

Turizm eğitimi bir çok yönden diğer eğitimlerden farklılık göstermektedir. Bundan dolayıdır ki turizm eğitiminin kendine özgü bir plan ile geliştirilmesi ve uygulanması elzemdir (Olca, 2008). Turizm eğitimin verilmesi için bu alanda uzman mesleki eğitim kurumları kurulmuştur. Bu eğitim kurumları ortaöğretim düzeyinde olabildiği gibi yüksek öğretim düzeyinde de turizm eğitimi verebilmektedir. Ortaöğretim turizm mezunları genelde sektörün alt düzeyde ihtiyaç duydukları çalışanları yetiştirme eğilimindeyken yüksek öğretim kurumları üst düzey yönetici ve akademisyen yetiştirmektedir. (Kozak, 2009; Ulama, Batman & Ulama, 2015).

Turizm eğitimi, sektörde çalışanların yanı sıra turizm faaliyetlerinin sürdüğü bölgelerde yaşayan yerel halk için de önemlidir. Yerel halkın turizme yönelik kısmi eğitim alması, bilinç düzeylerini artırarak ziyaretçilere istendik davranışlar göstermelerini sağlar (Ağaoğlu, 1991). Bu eğitim, bölgedeki turizm hizmetlerinin standartlarını yükseltir (Ürger, 1992). Eğitimsiz kalan bölgelerde turizm istenen düzeyde gelişemez ve ziyaretçi sayısı ile tekrar ziyaret niyeti azalır (Seçilmiş & Ünlüönen, 2009). Dolayısıyla turizm eğitimi, çalışanların verimliliğini artırmayı, ziyaretçilerle birebir iletişimde mesleki bilgi ve davranışlarını geliştirmeyi ve yönetsel becerilerini güçlendirmeyi amaçlamaktadır (Maviş & Kozak, 1992).

2.2. Turizm Eğitiminin Amaçları

Turizm eğitiminin temel amacı, bu alanda eğitim alan bireylerde turizm sektörüne yönelik istendik davranışların gelişmesini sağlamaktır. Bu sayede, turizm bilincinin artırılması yoluyla turistik kaynakların tahrip edilmesinin önüne geçilmesi hedeflenmektedir. Turizm eğitiminin bir diğer amacı ise, turistlere karşı davranışlarında ilkeli, saygılı ve hoşgörülü bireylerin yetiştirilmesidir. Ayrıca, gerek örgün gerekse yaygın turizm eğitimi veren kurumlar, sektörde istihdam edilecek çalışanların mesleki bilgi, beceri ve tutum açısından gerekli donanıma sahip olmalarını amaçlamaktadır. Sektörde yönetici olarak görev alacak bireylerin ise yönetim becerilerini kazanmaları

ve mevcut yetkinliklerini geliştirmeleri, onların daha kalifiye yöneticiler haline gelmelerini sağlayacaktır (Hacıoğlu vd., 2008).

Mesleki turizm eğitiminin başlıca hedefleri aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Baum, 1995);

- Turizm alanında iyi eğitim almış eğitimcilerin yetiştirilmesi ve çalışanların niteliklerinin artırılması
- Turizm alanından yönetsel standartların yükseltilmesi
- Turizm tüketicine sunulan hizmetlerin kalitesinin artırılması
- Turizmin paydaşları arasında doğru işbirliğinin oluşturulması ve geliştirilmesi
- Turizm alanında sürdürülebilir bir insan kaynakları havuzunun oluşturulması ve geliştirilmesi

2.3. Örgün Turizm Eğitimi

Türkiye’de turizm eğitimi, ortaöğretimden doktora düzeyine kadar verilmekte olup, sistemli bir temel üzerine inşa edilmektedir. Planlı mesleki eğitim sayesinde sektörün ihtiyaç duyduğu bilgi, beceri ve bilinçle donanmış çalışanların istihdamı mümkün olmasına rağmen, bazı sebeplerle turizm mezunlarının sektör dışı alanlara yöneldiği görülmektedir. Ülkemizde ortaöğretim düzeyinde mesleki turizm eğitimi, Millî Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü’ne bağlı lise düzeyindeki mesleki ve teknik okullar aracılığıyla verilmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan 01.05.2014 tarihli genelge kapsamında, bu müdürlüğe bağlı olarak faaliyet gösteren 22 okul türü, mezunların kazanılmış hak ve yetkilerinde herhangi bir değişiklik yapılmadan “Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi” ile “Çok Programlı Anadolu Lisesi” adları altında yeniden yapılandırılmıştır (MEB, 2014).

Bu düzenleme ile birlikte, Turizm Meslek Liseleri ve Aşçılık Meslek Liseleri, Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri kapsamına alınmış; bu okulların isimlerinde yer alan **turizm** ve **aşçılık** ibareleri kaldırılmıştır. Aynı genelge doğrultusunda turizm eğitimi, “Konaklama ve Seyahat Hizmetleri” ile “Yiyecek İçecek Hizmetleri” olmak üzere iki ana program altında toplanmıştır. Bu programlar kapsamında liselerde “Ön Büro”, “Kat Hizmetleri”, “Rezervasyon ve Operasyon” gibi alanlarda eğitim verilmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı’nın 2020 yılı verilerine göre, ülke genelinde 672 okulda “Yiyecek ve İçecek Hizmetleri” programı kapsamında eğitim verilmektedir. Bu program dahilinde “Gıda İşleme”, “Mutfak”, “Tatlı Yapımı”, “Pastacılık

ve Servis”, “Aşçılık” ve “Hosteslik” gibi alanlarda mesleki eğitim faaliyetleri yürütülmektedir (MEB, 2020).

Ortaöğretim düzeyinde mesleki turizm eğitimi veren “Konaklama ve Seyahat Hizmetleri” ve “Yiyecek İçecek Hizmetleri” adığında, önlisans düzeyinde “Turizm ve Otel İşletmeciliği”, “Kültürel Miras ve Turizm”, “Turizm Animasyonu”, “Aşçılık”, “İkram Hizmetleri”, “Turist Rehberliği”, “Sağlık Turizmi İşletmeciliği”, “Turizm ve Seyahat Hizmetleri” adlı programlar altında eğitim sağlanmaktadır. Lisans düzeyinde ise “Yiyecek ve İçecek İşletmeciliği”, “Gastronomi ve Mutfak Sanatları”, “Rekreasyon Yönetimi”, “Turizm Rehberliği” ve “Turizm İşletmeciliği” programlarında eğitim sunulmaktadır. Yüksek Lisans düzeyinde ise “Turizm İşletmeciliği”, “Turizm Rehberliği”, “Gastronomi ve Mutfak Sanatları” ve “Rekreasyon Yönetimi” programları altında turizm eğitimi verilmektedir. Doktora düzeyinde ise “Gastronomi ve Mutfak Sanatları”, “Turizm İşletmeciliği”, “Turizm Rehberliği” ve “Rekreasyon Yönetimi” programlarında eğitim verilmektedir. Her düzeyde bahsi geçen bu programların zaman içerisinde iyileştirme amaçlı bazı düzenlemelere tabi tutulduğu bilinmektedir. Özellikle lisans ve önlisans düzeyinde eğitim veren programlar her ne kadar aynı eğitimleri vermeye devam etseler de kullandıkları program isimlerinde ve program içeriklerinde uygulamaya yansımaya bazı değişiklikler meydana gelmiştir. Hayata geçirilen bu değişikliklerden dolayı benzer amaca hizmet eden benzer programlar arasında öğrenci geçişlerinde ve mezun ettikleri öğrencilerin denklik almaları noktasında bazı sorunlara sebep olmuştur. Bundan dolayı 2020 yılında Yüksek Öğretim Yürütme Kurulu Toplantısında lisans ve önlisans düzeyinde mesleki turizm eğitimi veren bazı programların isimleri, isim kaynaklı karmaşanın önüne geçmek amacıyla değiştirilmiştir. Yapılan bu değişikliklerin özeti Tablo 1’de görülebilir.

Tablo 1: İsim Değişikliği Yapılan Turizm Lisans Bölümleri

Programın Mevcut İsmi	Programın Yeni İsmi
Gastronomi ve Mutfak Sanatları	Gastronomi ve Mutfak Sanatları
Gastronomi	
Gastronomi ve Mutfak Sanatları Yönetimi	
Mutfak Sanatları ve Yönetimi	
Yiyecek ve İçecek İşletmeciliği	Yiyecek ve İçecek İşletmeciliği
Turizm İşletmeciliği	Turizm İşletmeciliği
Ağırlama Hizmetleri	
İkram Hizmetleri	
Konaklama İşletmeciliği	
Konaklama ve Turizm İşletmeciliği	
Otel Yöneticiliği	
Seyahat İşletmeciliği	
Turizm	
Turizm İhtisası	
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik	
Turizm ve Otel İşletmeciliği	
Turizm İşletmeciliği	
Turizm ve Otel Yöneticiliği	
Turizm ve Otelcilik	
Turizmde Büro Yönetimi	
Uluslararası Konaklama ve Turizm	
Rekreasyon Yönetimi	Rekreasyon Yönetimi
Turizm Rehberliği	Turizm Rehberliği
Turist Rehberliği	
Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği	
Rehberlik	
Turizm ve Rehberlik	

Kaynak: RÖK, 2020.

Böylece sunulan eğitim içerikleri aynı olan dolayısıyla aynı derslerin verildiği turizm bölümlerinin isim kaynaklı karmaşasına bir son verilmesi amaçlanmıştır. Böylece mezunların denklik almaya yönelik yaşadıkları zorluklarında ortadan kaldırılması hedeflenmiştir.

Tablo 2. İsim Değişikliği Yapılan Turizm Önlisans Bölümler

Programın Mevcut İsmi	Programın Yeni İsmi
Aşçılık	Aşçılık
Gastronomi ve Mutfak Sanatları	
Gemi Aşçılığı	
Hazır Yemek ve Aşçılık	
Mutfak Yönetimi	
Yemek Pişirme Teknikleri	
İkram Hizmetleri	İkram Hizmetleri
İkram	
Yiyecek ve İçecek İşletmeciliği	Turizm ve Otel İşletmeciliği
Turizm ve Otel İşletmeciliği	
Otel Yöneticiliği	
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik	
Turizm Otel Yöneticiliği	
Turizm ve Otel Yöneticiliği	
Ağırlama Hizmetleri	
Turizm ve Otelcilik	
Turizm-Otelcilik	
Turizm, Konaklama ve Otel İşletmeciliği	
Turizm ve Konaklama İşletmeciliği	
Pastacılık	Pastacılık ve Ekmekçilik
Pastacılık ve Ekmekçilik	
Sağlık Turizmi İşletmeciliği	Sağlık Turizmi İşletmeciliği
Turist Rehberliği	Turist Rehberliği
Turizm ve Rehberlik	
Turizm Rehberliği	
Kültürel Miras ve Turizm	Kültürel Miras ve Turizm
Turizm ve Seyahat Hizmetleri	Turizm ve Seyahat Hizmetleri
Seyahat İşletmeciliği	
Seyahat İşletmeciliği ve Tür Operatörlüğü	
Seyahat ve Turizm İşletmeciliği	
Seyahat ve Tür İşletmeciliği	
Turizm ve Seyahat İşletmeciliği	
Turizm	
Turizm İşletmeciliği	
Turizm ve Seyahat İşletmeciliği	
Turizm ve Seyahat Otel İşletmeciliği	
Turizm Yönetimi	
Host ve Hosteslik	
Host ve Hosteslik (Otobüs)	
Otobüs İşletmeciliği	
Otobüsçülük Yer Hizmetleri	
Yer Hizmetleri	
Ekoturizm	

Tablo 2’de görüldüğü üzere, önlisans düzeyde eğitim ve turizm programları aynı olmamakla beraber oldukça benzer isimleri kullanmaktadır ama yinede denklik noktasında bazı sorunlara sebep olmakta ve mezunlarının sorunlar yaşamasına sebep olmaktadır. Mezunların yaşadıkları denklik sorunlarına ek olarak bu programlarda eğitim alan öğrencilerin uluslararası öğrenci değişim programlarından yararlanmaları aşamasında isim kaynaklı kabul alma zorlukları yaşadıkları bir başka sıkıntıdır. Bu düzenleme ile mezunların ve bu programlarda eğitim gören öğrencilerin bu tarz sorunlar yaşamalarının önüne geçilmesi hedeflenmiştir.

2.4. Yaygın Turizm Eğitimi

Yaygın turizm eğitimi, özel veya resmi kurumlar tarafından verilen, kısa süreli ve kurs niteliği taşıyan eğitim süreçlerini ifade etmektedir (Pelit & Güçer, 2006). Bu tür eğitimler genellikle Kültür ve Turizm Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ve çeşitli turizm kuruluşları tarafından yürütülmektedir. Bu yaygın eğitim programlarına ek olarak, Anadolu Üniversitesi lisans ve önlisans düzeylerinde, Atatürk Üniversitesi ise önlisans düzeyinde açıköğretim yoluyla turizm eğitimi sunmaktadır (Bayraktaroğlu, 2013; Güçer, 2004). Yaygın turizm eğitimi veren bu kurumlara ilişkin genel bir özet Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3: Türkiye’deki Yaygın Turizm Eğitimi Veren Kurum

Kültür ve Turizm Bakanlığı • Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü • Hizmetiçi Eğitim Dairesi Başkanlığı • Yaygın Eğitim Dairesi Başkanlığı • Turist Rehberliği Dairesi Başkanlığı
Millî Eğitim Bakanlığı • Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü • Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü • Çıraklık, Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Dairesi Başkanlığı • Hizmetiçi Eğitim Dairesi Başkanlığı
AB Eğitim ve Gençlik Programları Dairesi Başkanlığı • Açıköğretim Sistemi • Uzaktan Eğitim
Sosyal Kuruluşlar
Üniversiteler
Belediyeler
Sendikalar
Özel Eğitim Kurumları
İşletmeler

Kaynak: Hacıoğlu, Kaşlı, Şahin & Tetik (2008)

Tablo 3'te turizm alanında yaygın eğitim faaliyetleri yürüten kurum ve kuruluşlar verilmiştir. Tablodan anlaşılabacağı üzere, turizm alanında yaygın eğitim sunan kurum ve kuruluşların sayısı oldukça fazladır, ki bu durum her ne kadar turizm eğitiminde rekabetin sağlandığı gibi yorumlansa da, verilen eğitimin kalitesinin denetlenebilirliği noktasında sıkıntılar doğurmaktadır.

Yaygın eğitim alanında sunulan bu eğitimlerin amaçları şu şekilde listelenebilmektedir (Kızıllırmak, 2020);

- Toplumda belirli düzeyde turizm şuuru oluşturmak,
- Turizm kaynaklarını korumak,
- Turizm hizmeti sunumunda ahlak ve terbiyeyi hakim kılmak,
- Turistlerin eşit ve adil davranılmasını temin etmek,
- Konukseverliğin ön plana alınmasının temin edilmesi
- Mesleğini sevgiyle yapan bireylerin hem topluma hem sektör kazandırılması,
- Yetişen bireylerin sayılan amaçlara sahiplenmesini ve benimsemesini sağlamak.

Sayılan bu amaçlara ulaşılması için Tablo 3'te sunulan yaygın eğitim kurum ve kuruluşları yazılı ve görsel basın, TV, kurslar, seminerler ve hizmet içi eğitim gibi tüm olanakları kullanmaktadırlar (Bayraktaroğlu, 2013).

2.5. Konuya Yönelik Yapılan Araştırmalar

Alanyazın incelendiğinde, turizm öğrencilerinin bölüm ve mesleğe yönelik tercih sebepleri (Köşker & Unur, 2017; Baltacı vd., 2012), eğitimden memnuniyet düzeyleri (Baltacı vd., 2012; Üngüren ve Ehtiyar, 2009), mesleğe ve geleceklerine bakışları (Baltacı vd., 2012; Üzümcü vd., 2015), turizme yönelik tutumları (Üngüren & Ehtiyar, 2009; Orhan, 2015), mesleki beklentileri (Orhan, 2015; Duman vd., 2006) ve demografik faktörlerin mesleğe bakışlarına etkisi (Baltacı vd., 2012; Duman vd., 2006; Köşker & Unur, 2017) üzerinde durulduğu görülmektedir.

Turizm sektöründe nitelikli iş gücü sorununu çözmek için sektör temsilcileri ve eğitim kurumlarının işbirliği yapması gerekmektedir. İş koşullarının iyileştirilmesi, ücretlerin artırılması, iş güvencesinin sağlanması ve sezonluk dalgalanmaların azaltılması, öğrencilerin sektörde çalışmaya olan ilgisini artırabilir (Lu & Adler, 2009; Grobelna, 2017). Ayrıca öğrencilere sektördeki kariyer fırsatları hakkında daha fazla bilgi verilmesi ve farkındalıklarının artırılması, motivasyonlarını güçlendirerek iş gücü

sorununa çözüm sağlayabilir. Turizm eğitimi alan öğrencilerin mesleğe bakışları ve sektördeki çalışma koşullarına dair algıları, bu sürecin etkinliği açısından önemlidir.

Araştırmalar, turizm eğitimi alan öğrencilerin mesleğe bakış açılarının genellikle olumlu olduğunu göstermektedir. Öğrenciler çoğunlukla sektörün sunduğu fırsat ve avantajlar nedeniyle bu mesleği tercih etmektedir. Ancak bazı öğrenciler sektörün dezavantajlarından haberdar olup tutumlarında farklılık gösterebilmektedir. Eğitim kalitesi ve mesleki beklentilerin gerçekleşip gerçekleşmeyeceğine dair belirsizlikler ile demografik faktörler (cinsiyet, yaş, aile yapısı, ekonomik durum, sosyal çevre) öğrencilerin mesleğe yönelik tutumlarını etkileyebilmektedir (Zubaidah vd., 2016).

Turizm sektörünün hızlı büyümesi, sektörde çalışan sayısını artırırken nitelikli ara eleman ihtiyacını da beraberinde getirmektedir. Ancak düşük ücretler, uzun çalışma saatleri, yoğun iş yükü ve esnek çalışma düzeni, çalışan motivasyonunu ve iş tatminini olumsuz etkileyerek işgücü kalitesi ve verimliliği sorunlarını gündeme getirmektedir. Bu nedenle sektör işverenleri, işgücü kalitesini artırmak amacıyla daha iyi çalışma koşulları ve kariyer olanakları sunmaya yönelmektedir. Turizm eğitiminin etkinliği de öğrencilerin mesleğe bakışını önemli ölçüde şekillendirmektedir. Eğitim programlarının içeriği, öğretim elemanlarının niteliği ve uygulamalı çalışmaların (örneğin stajların) varlığı, öğrencilerin sektörü yakından tanımasına ve mesleğe daha bilinçli şekilde hazırlanmasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca, sektördeki yeniliklerin ve güncel gelişmelerin eğitim programlarına yansıtılması, öğrencilerin mesleki beklentilerini ve kariyer planlarını olumlu yönde etkilemektedir. Elde edilen bulgular, yalnızca turizm eğitimi alanların değil, farklı alanlardan gelen bireylerin de sektöre kazandırılmasının önemine işaret etmektedir. Bu bağlamda, eğitim kurumlarının programlarını sektör ihtiyaçlarına uygun hâle getirmesi ve öğrencilerin beklentilerini gerçekçi biçimde yönetmesi gerekmektedir. İşgücü piyasasındaki rekabet, çalışma koşulları ve iş tatmini gibi faktörler işgücü kaybına yol açabileceğinden, çalışanların motivasyonunu artırmak ve kariyer gelişimlerini desteklemek amacıyla sürekli eğitim ve gelişim programları uygulanmalıdır (Wijesundara, 2015).

Bu tespitler, turizm eğitimi programlarının genellikle sektör ihtiyaçlarına uygun tasarlanmadığını ve sektörle işbirliği yapılmadan geliştirildiğini göstermektedir. Zorlu çalışma koşulları ve düşük ücretler, öğrencilerin sektöre yönelik olumsuz tutum geliştirmesinde önemli bir faktördür. Bu nedenle eğitim kurumlarının sektörle işbirliği yaparak programlar hazırlaması, öğrencilere iş imkanları, çalışma koşulları ve kariyer fırsatları sunması önemlidir. Böylece öğrencilerin olumsuz tutumları azalacak,

sektördeki işgücü ihtiyacı karşılanacak ve sektörün gelişimi desteklenecektir. Öğrencilerin kendi işyerlerini kurma eğilimleri, işyerini seçerken öncelik verdikleri kriterler ve staj deneyimleri, işgücü planlamasında dikkate alınması gereken önemli faktörlerdir. Meslek seçimi, ilgi ve kişilik özelliklerimize uygun olması ve motivasyonumuzu artırması açısından kritik bir karardır; bu nedenle meslek seçimi öncesinde detaylı araştırma yapmak ve kendimizi tanımak büyük önem taşımaktadır.

Turizm sektörüne ilgi duyan öğrenciler, mesleğin gerekliliklerini ve kişilik özelliklerini göz önünde bulundurarak karar vermelidir. Araştırmalar, öğrencilerin bazı yanlış algılara sahip olduğunu göstermektedir; sadece üniversite okuma düşüncesiyle bölüm seçmek, mesleğin avantaj ve dezavantajlarını yeterince araştırmamak veya kariyer planlama eksiklikleri, mesleki başarı ve iş kalitesini olumsuz etkileyebilir. Bu nedenle öğrencilerin, mesleğin gerekliliklerini araştırmaları, staj ve iş deneyimi kazanmaları, mesleki gelişimlerini takip etmeleri ve kariyer planlamalarını yapmaları önemlidir. İyi çalışma koşulları, gelişim fırsatları ve kariyer olanakları da sektör kalitesini artırır. Genel liselerden gelen öğrenciler de nitelikli işgücü yetiştirebilir; ancak onların da mesleğin gerekliliklerini araştırması ve deneyim kazanması gerekmektedir (Üngüren & Ehtiyar, 2009).

Sonuç olarak, turizm sektörüne yönelik meslek seçimi yapacak öğrencilerin mesleği bilinçli ve istekli olarak seçmeleri, sektörü yakından tanımaları, mesleki gelişimlerini takip etmeleri ve kariyer planlamalarını yapmaları gerekmektedir. Nitelikli işgücü oluşturmak için mesleki eğitimlerin yanı sıra genel liselerin de turizm bölümleri açması ve öğrencilerin beklentilerini karşılayacak nitelikli eğitimler vermesi önemlidir. Turizm mezunları genellikle iş bulma konusunda sorun yaşamamakta ve sektör geniş iş imkânları sunmaktadır (Köşker & Unur, 2017). Ancak işlerin mevsimselliği ve düşük ücretler, sektöre ilgiyi azaltabilecek faktörlerdir. Bu durum, öğrenciler arasında algı farklılıklarına ve çalışma istekleri ile kariyer tercihlerine etki etmektedir. Bu nedenle, sektörün imajını güçlendirmek, çalışma koşullarını ve kariyer olanaklarını tanıtmak, öğrencilerin ilgisini artıracak ve nitelikli işgücü ihtiyacını karşılamaya katkı sağlayacaktır.

Turizm sektörü, geniş iş ve kariyer olanakları sunan dinamik bir alandır. Seyahat teknolojilerindeki gelişmeler ve artan turizm hareketliliği, sektörde daha fazla fırsat yaratmaktadır. Ancak öğrenciler tarafından algılanan düşük ücretler, yoğun çalışma saatleri ve niteliksiz işlerin varlığı, sektöre ilgiyi azaltmaktadır. Bu nedenle sektör, öğrencilerin beklentilerini karşılayan ve kariyerlerini geliştirmelerine imkân sağlayacak fırsatlar sunmalıdır. Mezunların istihdamı, nitelikli çalışan eksikliği sorunu nedeniyle özellikle

önemlidir. Eğitim seviyesi ve cinsiyete göre öğrencilerin sektöre bakışları farklılık gösterdiğinden, sektör özellikle kadın öğrencilerin ilgisini çekebilecek olanaklar sunmalıdır. Bu yaklaşım, nitelikli işgücü eksikliğinin giderilmesine ve sektörün sürdürülebilir büyümesine katkı sağlayacaktır.

Bu araştırmada turizm meslek lisesi öğrencilerinin turizm sektörüne dair bakış açıları ve algılarının farklılık gösterip göstermediği demografik verilere göre değerlendirilmiştir. Bu amaçla araştırma Muğla il merkezi olan Menteşe İlçesinde eğitim öğretim faaliyetlerini sürdüren Merkez Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi 1., 2., 3. Ve 4. Sınıf öğrencileri üzerinde bir anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada veri toplama yöntemi olarak anket kullanılmıştır. Karaman (2008) tarafından geliştirilen anket formu turizm öğrencileri için uyarlanmıştır. İlgili ölçek 46 ifadeden oluşmuştur ve her ifade 5'lik ölçeği kullanılarak değerlendirilmiştir. Anket uygulaması 2022-2023 öğretim yılının bahar döneminde yapılmıştır. Toplamda 150 öğrenciye anket uygulanmış olup, geçerli cevap sayısı 142'dir.

3. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma lise düzeyinde turizm eğitimi alan meslek lisesi öğrencilerinin turizm rehberlik mesleğine yönelik algıların belirlenmesi ve sahip olunan algılar arasında demografik değişkenler olmak üzere diğer bazı değişkenlere göre farklılığın olup olmadığının belirlenmesini amaçlamıştır. Bu amaçla çalışma kapsamında üç soruya cevap aranmıştır;

- Muğla il merkezinde lise düzeyinde eğitim veren Muğla Merkez Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi öğrencilerinin turist rehberliği mesleğine yönelik tutumları nedir?,
- Muğla Merkez Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi öğrencilerinin turist rehberliği mesleğine yönelik tutumları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
- Muğla Merkez Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi öğrencilerinin turist rehberliği mesleğine yönelik tutumları öğrencilerin sınıflarına göre değişmekte midir?

Bu amaca yönelik gerekli verilere ulaşılabilmesi için Muğla Merkez Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi öğrencilerine bir anket uygulanmıştır. Çalışma için bu okulun seçilmesinin tek gerekçesi, Muğla il merkezinde araştırmacının ulaşabileceği tek turizm meslek lisesinin olmasıdır. Öncelikle okul idaresi ile araştırmacı iletişime geçmiş ve anket uygulaması için İl Millî

Eğitim Müdürlüğünden izin alınması gerektiği belirtilmiştir. Bu nedenle, anket için İl Millî Eğitim Müdürlüğünden ve ilgili okul müdürlüğünden gerekli yasal izinlerin alınmasının ardından anket araştırmacı tarafından yüz yüze uygulanmıştır. Muğla Merkez Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi, dört yıllık turizm meslek eğitimi veren bir meslek lisesidir. Okulda toplam dört sınıfta 310 öğrenci kayıtlı olup, her bir sınıfa ortalama 25 öğrenci düşmektedir. Okul bünyesinde her seviyede 3 şube olacak şekilde toplam 12 sınıf eğitim almaktadır. Okulda iki program altında turizm mesleki eğitimi sunulmaktadır: Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Programı ile Yiyecek İçecek Hizmetleri Programı. İki programda ortak bazı dersler sunulmakta olsa da, eğitim alınan alana özel farklı mesleki dersler sunulmaktadır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak kullanılan anket, Karaman (2008), Yılmaz, Şen ve Demirkaya (2014) ile Yılmaz ve Tanrıverdi (2017) tarafından geliştirilen anketlerden yararlanılarak, turizm ve turist rehberliği bağlamına uyarlanmıştır. Uyarlanan anketin son hâli 46 maddeden oluşmaktadır. Her bir anket maddesi, 5'li Likert ölçeği kullanılarak uygulanmış ve değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Araştırma kapsamında, anket uygulanmadan önce 10 öğrenci üzerinde pilot uygulama yapılmış; öğrencilerden ankete yönelik olumlu ve olumsuz geri bildirimler toplanmıştır. Bu geri bildirimler doğrultusunda gerekli revizyonlar yapılarak ankete son hâli verilmiştir.

Araştırma, 2022-2023 Eğitim-Öğretim Yılı Bahar Dönemi'nde, Nisan ayında, Muğla Merkez Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesinin 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Araştırma kapsamında toplam 310 öğrenciden 112'sine anket uygulanmış; bunlardan 104 anketin eksiksiz doldurulduğu ve analiz için uygun olduğu belirlenmiştir. Turizm meslek lisesi öğrencilerinin turist rehberliği mesleğine yönelik algılarını ölçmeyi amaçlayan ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış, anketin yüzey geçerliliği kontrol edilmiştir. Bu kapsamda, ilgili uzmanlardan anket maddelerini incelemeleri ve gözlemledikleri olası aksaklıkları bildirmeleri istenmiştir. Elde edilen dönütler doğrultusunda anket üzerinde gerekli revizyonlar yapılmış ve uygulama öncesinde ankete son hâli verilmiştir.

3.2. Araştırmanın Önemi

Türkiye bağlamında, turizm meslek eğitimi veren ortaöğretim kurumlarında öğrencilerin turizm rehberliği mesleğine yönelik algılarını inceleyen çalışmaların sayısı son derece sınırlıdır. Mevcut literatür incelendiğinde, yapılan araştırmaların büyük ölçüde yükseköğretim düzeyindeki öğrenciler üzerinde yoğunlaştığı; buna karşın ortaöğretim

düzeyinde turizm eğitimi alan meslek lisesi öğrencileri üzerinde yürütülmüş bir çalışmanın bulunmadığı görülmektedir. Oysa turizm eğitimi yalnızca yükseköğretimle sınırlı kalmamalıdır. Bazı temel mesleki becerilerin kazandırılması ve öğrencilerin turizm rehberliği mesleğine yönelik algılarının şekillenmesi süreci ortaöğretim düzeyinde başlamaktadır. Bu nedenle, bu araştırmadan elde edilen bulguların ortaöğretim öğrencilerinin turizm rehberliği mesleğine yönelik bakışlarının olumlu yönde gelişmesine katkı sağlaması açısından büyük önem taşıdığı değerlendirilmektedir.

3.3. Veri Analizi

Anket için Cronbach Alfa katsayısı incelenmiş ve Cronbach Alfa değerinin 0,89 olarak hesaplandığı belirlenmiştir. Bu değer, 0,70 olarak kabul edilen Hair vd. (1995) tarafından önerilen eşik değerin oldukça üzerinde olması, anketin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir. Araştırma kapsamında t-testi, ANOVA testi ve frekans analizi yapılmış; elde edilen bulgular değerlendirilmiştir.

4. Bulgular

Çalışma kapsamında öncelikle katılımcılara ilişkin demografik bulgulara ulaşılmıştır. Araştırmada, katılımcılara ilk olarak turizm meslek lisesinde okumanın kendi tercihleri olup olmadığı sorulmuştur. Bu soruya ve diğer demografik bulgulara ilişkin detaylar Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Örneklem Yönelik Demografik Özellikler

Cinsiyet	Frekans	%
Kadın	38	38,48
Erkek	66	61,52
Toplam	104	100,0
Yaş	Frekans	%
16-17	42	43,68
18-19	62	56,32
Sınıf	Frekans	%
1. Sınıf	20	19,24
2. Sınıf	26	25
3. Sınıf	31	29,8
4. Sınıf	28	25,96
İsteyerek-İstemeyerek	Frekans	%
Evet	63	60,6
Hayır	41	39,4

Çalışmaya katılan öğrencilerin demografik verilerine bakıldığında, katılımcıların çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğu görülmektedir. Erkek katılımcıların oranı %61,52 (n=66), kız öğrencilerin oranı ise %38,48 (n=38) olarak bulunmuştur. Katılımcıların yaş dağılımlarına bakıldığında, her ne kadar lise düzeyinde eğitim veren bir kurum olmasından dolayı geniş bir yaş aralığı beklenmemiş olsa da, elde edilen bulgulara göre 16-17 yaş aralığındaki katılımcıların oranı %43,68 (n=42), 18-19 yaş aralığındaki katılımcıların oranı ise %56,32 (n=62) olarak belirlenmiştir.

Dört yıllık eğitim veren bir meslek lisesinde yapılan bu çalışmada, 1. sınıf öğrencilerinin oranı %19,24 (n=20), 2. sınıf öğrencilerinin oranı %25 (n=26), 3. sınıf öğrencilerinin oranı %29,8 (n=31) ve 4. sınıf öğrencilerinin oranı %25,96 (n=28) olarak belirlenmiştir. Turizm meslek lisesinde okumanın kendi tercihleriyle gerçekleştiğini ifade eden katılımcıların oranı %60,6 (n=63), kendi istekleri dışında bu okulda okumaya başladıklarını belirtenlerin oranı ise %39,4 (n=41) olarak saptanmıştır.

4.1. Turizm Meslek Lisesi Öğrencilerinin Turizm Rehberliği mesleğine yönelik algı farkları

Çalışmaya katılan meslek lisesi öğrencilerinin ölçek ifadelerine katılım düzeylerine ilişkin ortalama puanlar ve bu puanlara yönelik standart sapmalar Tablo 2’de sunulmaktadır. Çalışma kapsamında analize uygun bulunan 104 anket formuna göre, öğrencilerin en yüksek katılım düzeyi 4,03 ortalama ile “Turizm rehberliği mesleğinde farklı milletlerden insanlarla tanışmanın mutluluk verici bir tecrübe olacağını düşünüyorum.” ifadesinde gerçekleşmiştir. Bu maddeye dayanarak, turizm meslek lisesi öğrencilerinin turist rehberliği mesleği sayesinde farklı kültürlerden ve milletlerden insanlarla tanışma fırsatına sahip olma düşüncesinin onları mutlu ettiği ve bu durumun mesleğe yönelik algılarının olumlu yönde şekillenmesine katkı sağladığı söylenebilir.

Katılımcı meslek lisesi öğrencilerinin yüksek düzeyde katılım gösterdikleri bir diğer anket maddesi, 3,98 ortalama ile “Turizm rehberliği mesleğinde kendinizi geliştirme imkanınız fazladır” ifadesine yönelik olmuştur. Bu maddeye dayanarak, katılımcıların turizm meslek lisesi öğrencileri olarak turist rehberliği mesleğinde kendilerini geliştirme şanslarının yüksek olduğuna dair bir algıya sahip oldukları ve bu fırsatın mesleğe yönelik algılarını olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Öte yandan, katılımcı öğrencilerin “Kendimi turist rehberliği mesleği dışında bir mesleği icra ederken düşünebilirim” (ortalama 1,92) ve “Başka bir meslek seçme şansım olsa yine turist rehberliği mesleğini yapmayı tercih ederdim” (ortalama 1,87) ifadelerine verdikleri

yanıtların düşük olması, öğrencilerin çeşitli nedenlerle turist rehberliği mesleğini yapmaya sıcak bakmadıklarını ve turizm sektörü dışında bir alanda istihdam edilme düşüncesini tercih ettiklerini göstermektedir.

Tablo 2: Turizm Rehberliği Mesleğine Yönelik Turizm Meslek Lisesi Öğrencilerinin Algı Farklılıkları (n= 104).

1. Turizm rehberliği mesleğini icra etmek ilgi çekicidir	104	3,6324	1,01369
2. Turizm rehberlik mesleğini icra etmeyi mutluluk verici bulurum	104	3,3235	1,06337
3. Turizm rehberlik mesleği itibarı yüksek bir meslektir	104	3,4591	1,07581
4. Turizm rehberlik mesleği eğitim fırsatları sunan bir meslektir	104	3,4360	1,05798
5. Turizm rehberlik mesleği iyi çalışma ortamı sağlamaktadır	104	3,6271	1,00558
6. Turizm rehberlik mesleği her yerde iş bulma şansı sunmaktadır	104	3,3104	1,02426
7. Turizm rehberlik mesleği yurt dışına çıkma olanakları sunmaktadır	104	3,6030	1,05463
8. Turizm rehberlik mesleği terfi olanakları çok olan bir meslektir	104	3,5877	0,89725
9. Turizm rehberlik mesleği eğlencesi bol bir meslektir	104	3,7497	1,06176
10. Turizm rehberlik mesleği ait olduğum topluma fayda sağlayabileceğim bir meslektir	104	3,6281	1,01651
11. Turizm rehberlik mesleği bana yeteneklerimi ve kabiliyetlerimi kullanma fırsatı sunmaktadır	104	3,7868	1,00716
12. Turizm rehberlik mesleği bağımsız olmamı olanaklı kılar	104	3,3594	1,00642
13. Turizm rehberliği mesleği yüksek nitelikli iş yapma donanımına sahip bir meslektir	104	3,3863	0,92544
14. Turizm rehberlik mesleği sorumluluk veren bir meslektir	104	3,7882	0,92924
15. Turizm rehberlik mesleğine yönelik kurumsallaşmış bir yapı mevcuttur	104	3,32820	1,01643
16. Turizm rehberlik mesleğinde kariyer yapmak diğer sektör ve mesleklere göre daha kolaydır	104	3,3,2411	1,12116
17. Turizm rehberlik mesleğiyle iyi para kazanılır	104	3,6482	1,03863
18. Turizm rehberlik mesleğinde değişik milletlerden insanlar ile tanışmanın mutluluk verici bir tecrübe olacağını düşünüyorum	104	4,0324	0,90180
19. Turizm rehberlik mesleğinde cinsiyet ayrımcılığı sorunu yoktur	104	3,8154	1,10741
20. Turizm rehberlerine sunulan imkanlar iyi durumdadır	104	3,1211	1,09232
21. Turizm sektöründe istihdam edilen otokratik yöneticilerin oranı daha fazladır	104	3,2528	0,93712
22. Turizm rehberleri için sektörde adil terfi anlayışı düşüktür	104	3,2472	1,05119

23. Turizm rehberlik mesleğinde kendini geliştirme imkanları yetersizdir	104	2,6478	1,13657
24. Turizm rehberliğinde eğitimi düşük kişiler önemli pozisyonlarda görev alabilmektedir	104	2,4332	1,01243
25. Turizm rehberlik mesleğinin toplum gözündeki imajı kötüdür	104	2,01643	1,01523
26. Turizm rehberlik mesleği turizmin doğası gereği çok kırılganlık gösteren bir meslektir	104	3,4967	0,86251
27. Turizm rehberlik mesleğinin hakları yeterli düzeyde gelişmemiştir	104	2,3957	1,12176
28. Turizm rehberlik mesleğinin sosyal güvencesi yetersizdir	104	3,0426	1,12976
29. Turizm rehberlik mesleğinin icrasında teori ve pratiği farklıdır	104	3,4472	0,87751
30. Turizm rehberliği mesleğine yönelik yasal boşluklar vardır	104	3,5235	1,09736
31. Turizm rehberlerinin keyfi olarak iş aktinin sonlandırılması mümkün olabilmektedir	104	3,6183	1,03260
32. Turizm rehberlik mesleğinin çalışma koşulları rehberlerin aile yaşamını olumsuz etkilemektedir	104	3,3182	1,19732
33. Turizm rehberlerinin iş yükleri oldukça fazladır	104	3,6113	1,09312
34. Turizm rehberlik mesleğinde gelecek garantisi yoktur	104	3,4228	1,01451
35. Turizm rehberlik mesleğinde düzensiz ve uzun çalışma saatleri mevcuttur	104	3,6468	1,04616
36. Turizm rehberlik mesleğinde iş güvenliği yüksektir	104	3,1981	1,02874
37. Turizm rehberleri eğitilmiş işgücüne önyargılı yaklaşmaktadırlar	104	3,1742	1,03204
38. Turist rehberlerinin birlikte çalıştıkları çalışanların eğitim seviyesi oldukça düşüktür	104	3,2976	1,06784
39. İnsanlar tatildeyken onlara hizmet sunmak iyi değildir	104	3,0254	1,08763
40. Turizmin doğası gereği mevsimsellik arz etmesi turist rehberleri için sakıncalıdır	104	3,3443	1,01432
41. Turizm rehberliği alanında eğitim almak kariyer gelişimi için doğru bir karardır	104	3,3718	1,04317
42. Turizm rehberlik mesleği entelektüel açıdan kariyer imkanı sağlamaktadır	104	3,3417	1,01781
43. Turizm rehberlik mesleğinde kariyer olanakları azdır	104	3,0432	1,06764
44. Turizm rehberlik mesleğini bir kariyer mesleği olarak seçmekten mutluluk duyarım	104	3,1627	1,09864
45. Kendimi turist rehberliği mesleği dışında bir mesleği icra ederken düşünemem	104	1,9227	1,06853
46. Başka bir meslek seçme şansım olsa yine turist rehberliği mesleğini yapmayı tercih ederdim	104	1,8754	1,06253

Çalışma kapsamında, turizm meslek lisesi öğrencilerinin turist rehberliği mesleğine yönelik algılarındaki farkların belirlenmesi amacıyla bağımsız t-testi ve ANOVA testi uygulanmıştır. Cinsiyete dayalı olarak öğrencilerin turist rehberliği mesleğine yönelik algılarının t-testi sonuçları, yalnızca bir ifadede anlamlı bir farkın mevcut olduğunu göstermiştir. Tablo 3'te sunulan bulgulara göre, “Turizm rehberliği mesleği turizmin doğası gereği kırılğan bir yapı sergilemektedir” ifadesinde, erkek katılımcıların katılım düzeylerinin kadın öğrencilere göre anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3: Cinsiyete Göre Turizm Rehberliği Mesleğine Yönelik Algı Durumu

Anket Maddesi	Cinsiyet	N	Means	SD	t	Sig
Turizm Rehberlik mesleği turizmin doğası gereği kırılğan bir yapı sergilemektedir	Kadın	38	3,334	0,79416	-2,327	0,019
	Erkek	66	3,658	0,91187		

Turizm meslek lisesi öğrencilerinin sınıflarına göre turist rehberliği mesleğine yönelik algılarındaki farklılıklar Tablo 4'te sunulmuştur. Bu tabloya göre, “Turizm rehberliği mesleğinde farklı milletlerden insanlarla tanışmanın mutluluk verici bir tecrübe olacağını düşünüyorum” ifadesine yönelik tüm sınıfların katılım düzeyleri yüksek olmasına rağmen, 4. sınıf öğrencilerinin katılım düzeylerinin diğer sınıflara göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir. “Turizm rehberleri eğitilmiş işgücüne önyargılı yaklaşmaktadırlar”, “Turist rehberlerinin birlikte çalıştıkları çalışanların eğitim seviyesi oldukça düşüktür” ve “İnsanlar tatil deyken onlara hizmet sunmak iyi değildir” ifadelerine yönelik her sınıfın katılım düzeyleri yüksek olmasına rağmen, 3. sınıf öğrencilerinin turist rehberliği mesleğine yönelik algılarının anlamlı derecede farklı olduğu bulunmuştur. Bunun nedeni muhtemelen 3. sınıf öğrencilerinin turizm sektöründe staj tecrübesi edinmiş olmaları ve konuya ilişkin bilgi düzeylerinin artmış olmasıdır.

Tablo 4: Okunan Sınıfa Göre Turizm Meslek Lisesi Öğrencilerinin Turizm Rehberlik Mesleğine Yönelik Algıları

Anket Maddesi	Sınıf	N	Means	SD	t	Sig
Turizm rehberlik mesleğinde değişik milletlerden insanlar ile tanışmanın mutluluk verici bir tecrübe olacağını düşünüyorum	1	20	3,878	0,78808	2,123	0,015
	2	26	3,923	0,87048		
	3	31	4,052	0,84256		
	4	28	4,269	0,7925		
Turizm rehberleri eğitilmiş işgücüne önyargılı yaklaşmaktadır	1	20	2,987	1,02956	-2,020	0,032
	2	26	3,077	1,01254		
	3	31	3,078	1,02156		
	4	28	3,417	1,01124		
Turist rehberlerinin birlikte çalıştığı çalışanların eğitim seviyesi oldukça düşüktür	1	20	2,876	1,21451	-2,178	0,019
Tatildeyken onlara hizmet sunmak iyi değildir	2	26	2,887	1,00254		
	3	31	3,164	1,00212		
	4	28	3,142	1,04785		
	1	20	3,045	1,25632	-2,015	0,025
	2	26	3,068	1,13253		
	3	31	3,147	1,02154		
	4	28	3,124	1,00213		

Bu çalışma kapsamında elde edilen önemli bulgulardan biri, turizm meslek liselerinde eğitim gören öğrencilerin bu liselere kendi rızalarıyla mı kayıt oldukları sorusudur. Bu bağlamda, kendi rızasıyla gelen öğrenciler ile gelmeyen öğrencilerin turist rehberliği mesleğine yönelik algılarının farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu amaçla veriler üzerinde t-testi uygulanmış ve elde edilen bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5'in incelenmesi sonucunda, turizm meslek lisesine kendi rızasıyla gelen öğrencilerin, kendi rızasıyla gelmeyen öğrencilere kıyasla turist rehberliği mesleğine yönelik anlamlı şekilde daha olumlu algıya sahip oldukları belirlenmiştir.

Tablo 5: Turizm Meslek Lisesine İsteyerek ve İstemeyerek Gelen Öğrencilerin Turist Rehberliği Mesleğine Yönelik Algı Durumu

			N	SD
Turizm rehberliği mesleğini icra etmek ilgi çekicidir	İsteyerek	3,8923	63	0,93
	istemeyerek	3,243	41	0,95
Turizm rehberlik mesleğini icra etmeyi mutluluk verici bulurum	İsteyerek	3,676	63	1,05
	istemeyerek	2,826	41	0,89
Turizm rehberlik mesleği itibarı yüksek bir meslektir	İsteyerek	3,852	63	1,05
	istemeyerek	3,211	41	1,06
Turizm rehberlik mesleği eğitim fırsatları sunan bir meslektir	İsteyerek	3,771	63	1,02
	istemeyerek	3,139	41	1,07
Turizm rehberlik mesleği iyi çalışma ortamı sağlamaktadır	İsteyerek	3,869	63	0,89
	istemeyerek	3,368	41	1,13
Turizm rehberlik mesleği her yerde iş bulma şansı sunmaktadır	İsteyerek	3,611	63	1,07
	istemeyerek	3,201	41	1,05
Turizm rehberlik mesleği yurt dışına çıkma olanakları sunmaktadır	İsteyerek	3,864	63	0,97
	istemeyerek	3,421	41	1,14
Turizm rehberlik mesleği terfi olanakları çok olan bir meslektir	İsteyerek	3,747	63	0,91
	istemeyerek	3,592	41	0,89
Turizm rehberlik mesleği eğlencesi bol bir meslektir	İsteyerek	3,991	63	1,01
	istemeyerek	3,469	41	1,12
Turizm rehberlik mesleği bana yeteneklerimi ve kabiliyetlerimi kullanma fırsatı sunmaktadır	İsteyerek	3,944	63	0,87
	istemeyerek	3,499	41	1,05
Turizm rehberlik mesleği bağımsız olmamı olanaklı kılar	İsteyerek	3,554	63	0,88
	istemeyerek	3,286	41	1,02
Turizm rehberliği mesleği yüksek nitelikli iş yapma donanımına sahip bir meslektir	İsteyerek	3,601	63	0,86
	istemeyerek	3,286	41	0,86
Turizm rehberlik mesleği sorumluluk veren bir meslektir	İsteyerek	3,937	63	0,88
	istemeyerek	3,679	41	1,04
Turizm rehberlik mesleğinde değişik milletlerden insanlar ile tanışmanın mutluluk verici bir tecrübe olacağını düşünüyorum	İsteyerek	4,215	63	0,85
	istemeyerek	3,994	41	0,99
Turizm rehberlik mesleğinde düzensiz ve uzun çalışma saatleri mevcuttur	İsteyerek	3,901	63	1,07
	istemeyerek	3,512	41	1,22
Turizm rehberleri eğitilmiş işgücüne önyargılı yaklaşmaktadırlar	İsteyerek	3,239	63	1,01
	istemeyerek	2,985	41	1,11

Turizm rehberliği alanında eğitim almak kariyer gelişimi için doğru bir karardır	İsteyerek	3,631	63	1,01
	istemeyerek	3,234	41	1,23
Turizm rehberlik mesleği entelektüel açıdan kariyer imkanı sağlamaktadır	İsteyerek	3,535	63	0,87
	istemeyerek	3,237	41	1,05
Turizm rehberlik mesleğini bir kariyer mesleği olarak seçmekten mutluluk duyarım	İsteyerek	3,502	63	1,02
	istemeyerek	2,821	41	1,02
Kendimi turist rehberliği mesleği dışında bir mesleği icra ederken düşünemem	İsteyerek	3,068	63	1,32
	istemeyerek	2,532	41	1,17
Başka bir meslek seçme şansım olsa yine turist rehberliği mesleğini yapmayı tercih ederdim	İsteyerek	3,146	63	1,24
	istemeyerek	2,521	41	1,19

“Turizm rehberliği mesleğinin düzensiz ve uzun çalışma saatleri vardır” ve “Turizm rehberleri eğitilmiş iş gücüne önyargılı yaklaşmaktadırlar” gibi, turizm rehberlerinin sektördeki çalışma hayatına ilişkin olumsuz kanaatleri ifade eden anket maddelerine yönelik olarak, turizm meslek liselerine isteyerek kayıt olan öğrencilerin katılım ortalamalarının, isteyerek kayıt olmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum, turizm meslek liselerine isteyerek kayıt olan öğrencilerin turizm sektörünü ve özellikle turist rehberlerinin çalışma koşullarını daha yakından tanımlarıyla açıklanabilir. Sektördeki zorlukların farkında olmalarına rağmen, bu öğrenciler turizm sektörüne ve turist rehberliği mesleğine karşı daha olumlu bir bakış açısına sahiptir ve sektörde çalışmaya yönelik daha istekli ve kararlı bir tutum sergilemektedirler.

Tablo 6: Bölümlere Göre Öğrencilerin Turizm Rehberliği Mesleğine Yönelik Algıları

Anket Maddeleri	Bölüm	N	Means	SD	t	Sig
Turizm Rehberliği mesleği ilgi çekici bir meslektir	Konaklama ve Seyahat Hizmetleri	59	3,961	1,01462	-3,376	0,000
	Yiyecek İçecek Hizmetleri	45	3,492	0,78356		
Turizm rehberliği mesleği eğitim fırsatları sunan bir meslektir	Konaklama ve Seyahat Hizmetleri	59	3,764	1,01025	2,874	0,003
	Yiyecek İçecek Hizmetleri	45	3,382	1,09567		
Turizm rehberleri her yerde iş bulma fırsatına sahiptir	Konaklama ve Seyahat Hizmetleri	59	3,754	1,02864	4,753	0,000
	Yiyecek İçecek Hizmetleri	45	3,137	1,07354		
Turizm rehberliği mesleğinin sahip olduğu terfi olanakları memnun edicidir	Konaklama ve Seyahat Hizmetleri	59	3,882	0,75653	3,348	0,001
	Yiyecek İçecek Hizmetleri	45	3,592	0,86789		
Turizm rehberliği mesleği sorumluluk veren bir meslektir	Konaklama ve Seyahat Hizmetleri	59	3,967	0,89404	2,320	0,021
	Yiyecek İçecek Hizmetleri	45	3,797	0,83132		
Turizm rehberliği mesleği turizm sektörünün doğası gereği yüksek kırılganlık göstermektedir	Konaklama ve Seyahat Hizmetleri	59	3,685	0,78335	2,082	0,040
	Yiyecek İçecek Hizmetleri	45	3,401	0,77654		
Turizm rehberliği mesleğinde çalışanların eğitim seviyeleri genellikle düşüktür	Konaklama ve Seyahat Hizmetleri	59	3,486	1,10176	2,214	0,022
	Yiyecek İçecek Hizmetleri	45	3,276	1,21890		

Tablo 6 incelendiğinde, Konaklama ve Seyahat Hizmetleri bölümünde öğrenim gören öğrencilerin, turizm sektörü ve turist rehberliği mesleğini diğer bölümlere kıyasla daha cazip buldukları görülmektedir. Öğrenciler, turizm sektörünü ve bu sektörün merkezinde yer alan turist rehberliği mesleğini dinamik ve heyecan verici olarak değerlendirmektedir. Turizm meslek lisesi öğrencileri, turist rehberliği mesleğinin eğitim fırsatları açısından

zengin olduğunu düşünmekte, ancak sektörde çalışan bireylerin genellikle yüksek eğitim seviyesine sahip olduğunu da fark etmektedir. Konaklama ve Seyahat Hizmetleri bölümü öğrencilerinin turist rehberleri için iş fırsatları ve terfi olanaklarını olumlu bulmaları, bu bölümün mezunlarının daha çeşitli istihdam olanaklarına sahip olmasından kaynaklanabilir. Her iki bölüm öğrencilerinin de turist rehberliği mesleğinin turizmin doğası gereği kırılgan bir yapıya sahip olduğu ifadesine yüksek düzeyde katılım göstermeleri, sektördeki krizlerin etkisini yansıtmaktadır. Özellikle pandemi süreci ve Rusya ile yaşanan uçak krizi gibi olaylar, turizm sektörünün krizlerden hızlı ve olumsuz şekilde etkilendiğini göstermektedir.

5. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışma kapsamında, Muğla ilinin merkez ilçesi Menteşe’de turizm alanında mesleki eğitim veren Muğla Merkez Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi öğrencilerinin, geleceğin turizm sektöründe istihdam edilmeyi bekleyen bireyler olarak turist rehberliği mesleğine yönelik algıları incelenmiştir. Yapılan analizler, öğrencilerin en yüksek katılım gösterdikleri maddenin, “Turizm rehberliği farklı millet ve kültürlerden insanlarla tanışma fırsatı sunar ve bu durum beni mutlu eder; gelecekte olası bir turizm rehberliği mesleğini icra etme motivasyonumu artırır” ifadesi olduğunu ortaya koymuştur. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin en düşük katılım gösterdikleri madde ise, “Turizm rehberliği mesleği bana yeterli gelişim olanağı sunmaktadır” ifadesidir. Ancak bu maddenin ters kodlandığı göz önünde bulundurulduğunda, öğrencilerin turizm rehberliği mesleğinde kendilerini geliştirme olanağına sahip olduklarına dair inançlarının yüksek olduğu söylenebilir.

Buna karşılık, öğrencilerin “Turizm rehberliği mesleğinden başka bir meslek düşünemem” ve “Eğer başka bir meslek seçme şansım olsaydı yine turizm rehberliğini seçerdim” ifadelerine verdikleri yanıtların düşük olması, turizm meslek lisesi öğrencilerinin turist rehberliği mesleğinde her koşulda çalışmaya sıcak bakmadıklarını göstermektedir. Bu durum, öğrencilerin turizm dışındaki diğer sektörlerde ortaya çıkabilecek olası iş fırsatlarını değerlendirmeye istekli olduklarını da ortaya koymaktadır.

Çalışma kapsamında, öğrencilerin görüşlerinin cinsiyet temelli farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Bu durum, öğrencilerin turist rehberliği mesleğine yönelik kırılgan ve çeşitli görüşlere sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Son dönemlerde pandemi ve Rusya krizi gibi olaylar nedeniyle turizm sektöründe inişli çıkışlı dönemlerin yaşanması, bu olumsuzlukların ulusal

basında sıkça yer alması ve öğrencilerin bu haberlere düzenli olarak maruz kalmaları, öğrencilerin mesleğe yönelik algıları üzerinde etkili olmuş olabilir.

Meslek lisesi öğrencilerinin okudukları sınıfa göre turist rehberliği mesleğine yönelik algıları incelendiğinde, 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin hem olumlu hem de olumsuz ifadelerle diğer sınıflara kıyasla daha yüksek katılım ortalamasına sahip oldukları görülmüştür. Bu durum, mezuniyet seviyesine yaklaştıkça öğrencilerin turist rehberliği mesleğine yönelik beklentilerini revize ettiklerini ve saha deneyimi ile meslek arasında daha sağlam bir bağ kurabildiklerini göstermektedir. Ayrıca, öğrencilerin son sınıflara kadar sektörde staj görmeleri ve turist rehberliği mesleğine yönelik daha fazla pratik deneyim kazanmaları, bu farklılığın bir diğer gerekçesi olarak değerlendirilebilir. Son sınıfa gelindiğinde öğrenciler, turizm sektörünü ve sektörün en temel hizmet ve kalite bileşeni olan turist rehberliğini daha iyi tanımakta ve bilinçlenmektedir. Buna bağlı olarak, son sınıf öğrencilerinin “Turist rehberliği mesleğini yapmayı mutluluk verici bulurum”, “Turist rehberliği mesleği her yerde istihdam olanağına sahiptir”, “Turist rehberliği mesleğine yönelik eğitim almak kariyerim açısından olumlu bir adımdır”, “Turizm sektöründe turist rehberliği dışında bir meslek yapmayı düşünmem” ve “Eğer başka bir meslek seçme şansım olsaydı yine turist rehberliği mesleğini seçerdim” ifadelerine yönelik katılım düzeylerinin, diğer anket maddelerine kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Ankette turist rehberliği mesleğine yönelik olumsuz tutumları ifade eden “Turist rehberliği mesleği genellikle otokratik yöneticiler ile muhatap olmaktadır”, “Turizm sektöründe eğitimsiz kişiler önemli ve kritik pozisyonlarda görev alabilmektedir” ve “Turist rehberliği mesleğinin mesleki hakları yeterli seviyede gelişmiş değildir” ifadelerinin nedeni, turizm meslek lisesi öğrencilerinin staj dönemlerinde olumsuz yönetici davranışlarına tanık olmaları şeklinde açıklanabilir.

Turizm meslek lisesine öğrencilerin isteyerek gelme durumlarına göre görüşleri değerlendirildiğinde, meslek lisesine isteyerek kayıt olan ve eğitim alan öğrencilerin, istemeyerek kayıt olan öğrencilere göre turist rehberliği mesleğine yönelik görüşlerinin ortalamasının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. “Turist rehberliği mesleğinde düzensiz ve uzun çalışma saatleri vardır” ve “Turist rehberliği mesleğini icra eden bireyler, eğitilmiş turizm işgücüne yönelik olumsuz yargıya sahiptirler” ifadelerine yönelik olarak, meslek lisesine isteyerek gelen öğrencilerin, istemeyerek gelenlere göre daha yüksek katılım ortalaması sergiledikleri görülmektedir. Bunun gerekçesi olarak, bu liselere isteyerek gelen öğrencilerin turist rehberliği mesleği ve turizm sektörünün koşullarına ilişkin belirli bir bilgi ve tecrübeye sahip

olmalarına rağmen, turizm sektörüne ve turist rehberliği mesleğine yönelik olumlu bir algı düzeyine sahip oldukları ifade edilebilir.

Çalışma kapsamında ulaşılan bulgular, turizm meslek lisesi öğrencilerinin turist rehberliği mesleğine yönelik algılarının çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, öğrencilerin bir kısmı turizm rehberliği mesleğine, çalışma koşullarına, seyahat işletmelerindeki çalışan profillerine ve bu firmalardaki yöneticilerin rehberlerle olan etkileşimlerine ilişkin olumsuz algılara sahiptir. Buna rağmen, bir grup öğrenci gelecekteki mesleki kariyerlerinde turist rehberliği mesleğini çekici ve cazip bulmaktadır. Bunun temel nedeni, mesleğin sunduğu fırsatların hâlâ öğrenciler için cazip olmasıdır. Turizm sektöründe hizmet kalitesi ile seyahat ve rehberlik hizmetleri dahil tüm turizm firmalarında çalışanların verimliliği ve hizmet sunum kalitesi birbirine yakından bağlıdır. Bu durum, özellikle seyahat hizmetlerinde iyi eğitilmiş rehberlerin görev almasının önemini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, turizm meslek lisesi öğrencilerinin nitelikli ve turizmi yakından tanıyan bireyler olarak sektörde istihdam edilmesi hem eğitim kurumlarının hem de seyahat işletmelerinin sorumluluğundadır. Bu nedenle, çalışmada saptanan turist rehberliği mesleğine yönelik olumsuz algıların değerlendirilmesi, sebeplerinin ortaya konması ve gerekli düzeltici önlemlerin alınması büyük önem taşımaktadır.

Araştırmanın gerçekleştirildiği turizm meslek lisesi bünyesinde, Konaklama ve Seyahat Hizmetleri bölümünde öğrenim gören öğrencilerin turizm sektörünü ve bu sektör içinde merkezi bir rol oynayan turist rehberliği mesleğini daha cazip buldukları görülmektedir. Buradan hareketle, turizm eğitimi veren yükseköğretim kurumları ve turist rehberliği mesleği eğitimi veren bölümlere, ortaöğretim kurumlarının seyahat işletmeciliği bölümlerinden öğrenci kabulüne öncelik verilmesi dikkate alınması gereken bir konudur. Turizm meslek lisesi öğrencileri, turizm sektörünü ve bu sektörde önemli bir rol oynayan turist rehberliği mesleğini doğası gereği dinamik ve heyecan verici bulmaktadır. Öğrenciler, turist rehberliği mesleğinin eğitim fırsatları açısından zengin olduğunu düşünmekle birlikte, sektörde çalışan bireylerin genellikle yüksek eğitim seviyesine sahip olduğunu da gözlemlemektedir. Konaklama ve Seyahat Hizmetleri bölümünde öğrenim gören öğrencilerin, turist rehberleri için iş fırsatları ve terfi olanaklarını olumlu bulmaları, bu bölümün mezunlarının daha çeşitli istihdam olanaklarına sahip olmasından kaynaklanabilir. Turist rehberliği mesleğinin turizmin doğası gereği kırılğan bir yapıya sahip olması ifadesine her iki bölüm öğrencisinin de yüksek düzeyde katılım göstermesi, turizm sektörünün son dönemlerde pandemi ve Rusya ile yaşanan uçak krizi gibi

olaylarla sıkça krizler yaşaması ve sektörün bu krizlerden hızlı ve olumsuz şekilde etkilenmesinin bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Araştırma kapsamında elde edilen bulgulara göre, turizm meslek liselerinin turizm sektörü ve turist rehberliği mesleğine yönelik katkıları dikkate alınarak, ilgili meslek liselerinin rolleri aşağıdaki başlıklar altında yapılandırılabilir:

- **Mesleki Temel Becerilerin Kazandırılması:** Turizm meslek liseleri, öğrencilere turizm sektöründe gerekli temel becerileri kazandırmalı; temel kavramlar, işletme prensipleri, turizm pazarlaması, iletişim ve liderlik gibi konulara odaklanmalıdır. Bu beceriler, öğrencilerin ileride yüksek öğretimdeki turizm programlarında başarılı olmalarını destekler.
- **Akademik Hazırlık:** Öğrenciler, turizm eğitimi veren yükseköğretim kurumlarına giriş sınavlarında başarılı olabilecek şekilde hazırlanmalıdır. Genel kültür, matematik, Türkçe gibi derslerin yanı sıra sınav teknikleri ve test çözme stratejileri de öğretilmelidir.
- **Kariyer Yönlendirme ve Rehberlik:** Öğrencilere üniversitelerdeki turizm programları, içerikleri, istihdam olanakları ve sektördeki güncel gelişmeler hakkında rehberlik yapılmalı, böylece ilgi ve yeteneklerine uygun yüksek öğretim programlarını seçmeleri sağlanmalıdır.
- **Staj ve Uygulama Olanakları:** Öğrencilerin teorik bilgilerini pratikte uygulayabilecekleri staj ve uygulama imkanları sağlanmalıdır. Bu deneyimler, öğrencilerin sektörü tanımalarına, iş deneyimi kazanmalarına ve iş yerleriyle bağlantı kurmalarına yardımcı olur.

Turizm meslek liselerinde öğrencilerin turist rehberliği mesleği için hazırlanmasında aşağıdaki eğitimler, ortaöğretim turizm meslek eğitimi müfredatına eklenmeli ve müfredat etkin bir şekilde uygulanmalıdır. Ancak bu şekilde, öğrencilerin turist rehberliği mesleğine yönelik algılarının olumlu yönde gelişmesi sağlanabilecektir:

- **Turistik Destinasyonlar ve Kültürel Miras:** Öğrencilere turistik destinasyonların ve kültürel mirasın tanıtımı, tarihi ve kültürel özellikleri hakkında detaylı bilgi verilmelidir. Öğrencilerin farklı turistik bölgeleri, tarihi ve kültürel öneme sahip alanları, müzeleri, anıtları ve diğer turistik noktaları tanıması önemlidir.
- **Rehberlik Teknikleri:** Öğrencilere turistlere rehberlik etme teknikleri, turistik yerlerde grup yönetimi, iletişim becerileri, anlatım teknikleri, soru-cevap yönetimi gibi konular üzerinde eğitim verilmelidir.

Turistlere bilgi aktarma, ilgi çekici hikayeler anlatma, etkili sunum yapma gibi becerilerin geliştirilmesi hedeflenmelidir.

- **Dil Becerileri:** Turizm rehberliği için yabancı dil becerileri büyük önem taşır. Öğrencilere İngilizce veya diğer yaygın turizm dillerinde dil eğitimi verilmeli ve iletişim becerileri geliştirilmelidir. Turistlerle etkili iletişim kurabilmek, onların sorularını yanıtlayabilmek ve gerektiğinde çeviri yapabilmek önemlidir.
- **Tarih ve Kültür Bilgisi:** Turizm rehberlerinin tarihi ve kültürel bilgilere sahip olmaları önemlidir. Öğrencilere yerel ve ulusal tarih, kültürel miras, sanat, mimari, gelenek ve görenekler gibi konularda bilgi verilmeli ve bu alanlarda araştırma yapma yetenekleri geliştirilmelidir.
- **Coğrafya ve Doğal Alanlar:** Öğrencilere turistik destinasyonların coğrafi özellikleri, doğal güzellikleri, milli parklar, doğa koruma alanları ve çevre bilinci hakkında bilgi verilmelidir. Doğal alanların korunması ve sürdürülebilir turizm prensipleri üzerinde durulmalıdır.
- **İletişim ve Müşteri İlişkileri:** Turizm rehberleri turistlerle sürekli olarak iletişim halinde olurlar. Öğrencilere etkili iletişim teknikleri, müşteri memnuniyeti, turistlerle empati kurma, şikayet yönetimi gibi konularda eğitim verilmelidir.
- **Yerel Mevzuat ve Güvenlik:** Turizm rehberleri, faaliyet gösterdikleri ülkenin ve bölgenin turizm mevzuatına hakim olmalı ve turistlerin güvenliğini sağlamalıdır. Öğrencilere turizmle ilgili yasal düzenlemeler, güvenlik önlemleri ve acil durum yönetimi hakkında bilgi verilmelidir.

Bu eğitimler, turist rehberliği mesleğine hazırlanan öğrencilerin temel bilgi, beceri ve yetkinliklerini geliştirmelerini sağlar ve onları turistlere profesyonel bir şekilde rehberlik yapabilen bireyler hâline getirir.

Kaynakça

- Ağaoğlu, O. K. (1991). *Türkiye’de turizm eğitimi ve etkenliği*. Ankara: Milli Pro-
düktivite Merkezi Yayınları
- Aslan, Z., Ünüvar, Ş. & Başoda, A. (2012). Turizm eğitimi alan öğrencil-erin
kişilik özelliklerinin belirlenmesi ve turizm sektörüne uyumu açısın-
dan değerlendirilmesi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 23 (2),
203-219.
- Ap, J., & Wong, K.K.F. (2001). Case study on tour guiding: professionalism,
issues and problems. *Tourism Management*, 22, 551-563.
- Ay, Y. (2002). *Turizm eğitimi veren sertifika programlarından mezun olanların tu-
rizm sektöründe istihdam edilmeleri ile ilgili İzmir’deki 5 yıldızlı otel işletme-
leri üzerine bir uygulama* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniver-
sitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Baltacı, F., Üngüren, E., Avsallı, H. & Demirel, O. N. (2012). Turizm eğiti-
mi alan öğrencilerin eğitim memnuniyetlerinin ve geleceğe yönelik bakış
açıların belirlenmesine yönelik bir araştırma, *Uluslararası Alanya İşletme
Fakültesi Dergisi*, 4(1), 17-25.
- Bayraktaroğlu, E. (2013). *Türkiye’de lisans düzeyinde turizm eğitimi veren kurum-
ların uygulama olanakları* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Koca-
tepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar
- Baum, T. (1995). *Managing human resources in the European tourism and hospita-
lity industry: a strategic approach* (pp. xii + -281).
- Black, R., & Weiler, B. (2005). Quality Assurance and Regulatory Mechanisms
in the Tour Guiding Industry: a systematic review. *The Journal of Tourism
Studies*, 16(1), 24-37.
- Chang, J.C. (2006). Customer satisfaction with tour leaders’ performance: A
study of Taiwan’s package tours. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*,
11(1), 97-116
- Cho, M. H., & Kang, S. K. (2006). Past, present, and future of tourism educati-
on: The South Korean case. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 5(3),
225-250.
- Christou, E. S. (1999). Hospitality management education in greece an explo-
ratory study. *Tourism Management*, 20, 683-691.
- CTG. (2011). Definition of the Term “Tourist Guide”. Available at: [https://
www.cretetourguide.com/legal/#:~:text=Tourist%20Guide%20is%20
a%20Person%20who%20guides%20visitors,usually%20issued%20
and%20For%20recognised%20by%20the%20appropriate%20authority](https://www.cretetourguide.com/legal/#:~:text=Tourist%20Guide%20is%20a%20Person%20who%20guides%20visitors,usually%20issued%20and%20For%20recognised%20by%20the%20appropriate%20authority)
- Duman, T., Tepeci, M. & Unur, K. (2006). Mersin’de yükseköğretim ve orta
öğretim düzeyinde turizm eğitimi almakta olan öğrencilerin sektörün

- çalışma koşullarını algılamaları ve sektörde çalışma isteklerinin karşılaştırılmalı analizi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 17(1), 51-69
- Geva, A., & Goldman, A. (1991). Satisfaction measurement in guided tours. *Annals of Tourism Research*, 18(2), 177-185.
- Güçer, E. (2004). *Türkiye'deki turizm eğitimi ile avrupa birliği üyesi ülkelerdeki turizm eğitiminin karşılaştırılması ve sektörün turizm eğitiminden beklentileri* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Grobelna, A. (2017). The perception of job-related motivators when choosing a career in the tourism and hospitality industry-A comparative study between Polish and Spanish students. *International Journal of Management and Economics*, 53(2), 84-106
- Hair, J.F., Anderson, R.E., Tahtam, R.L. & Black, W.C. (1995). *Multivariate data analysis with readings*. New Jersey: Prentice Hall Inc.
- Hacıoğlu, N., Kaşlı, M., Şahin, S. & Tetik, N. (2008). Türkiye'de turizm eğitimi. Detay Yayıncılık, Ankara.
- Huang, S., Hsu, C. H., & Chan, A. (2010). Tour guide performance and tourist satisfaction: A study of the package tours in Shanghai. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 34(1), 3-33.
- Karaman, N. (2008). *Öğretmenlerin mesleklerini algılama biçimleri ve gelecekte beklenen beklentileri nelerdir?* Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Kim, H. B. & Park, E. J. (2013). The Role Of Social Experience İn Under- graduates' Career Perceptions Through İnternship. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education* 12, 70-78.
- Köşker, H. & Unur, K. (2017). Turizm lisans öğrencilerinin turizm sektöründe çalışma eğilimleri üzerine bir araştırma, *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 14(2), 128-141.
- Kızılırmak, İ. (2020) "Meslek Yüksek Okulları Turizm ve Otelcilik Programlarının Günümüz Turizm Sektörünün Beklentileri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. Erişim adresi: http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/147/kizilirmak.htm
- Kozak, M. A. (2009). Akademik turizm eğitimi üzerine bir durum analizi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 1-20.
- Lu, T. and Adler, H. (2009). Career goals and expectations of hospitality and tourism students in China, *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 9, 63-80.
- Maviş, F. & Kozak S. (1992). Meslek Yüksekokullarında Turizm Programı ve Anadolu Üniversitesi Eskişehir Meslek Yüksekokulu Turizm Otelcilik Ders Programı. Turizm Eğitimi Workshop-Konferans 9-11 Aralık 1992 Bildiri Kitabı içinde (19-45). Ankara: Yorum Basım Yayın.

- MEB (2014) 1.5.2014 tarih ve 20880154/10.06/1736074 sayılı Genelge. Erişim adresi: <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1690.pdf>
- MEB (2020) Erişim adresi: <http://mtegm.meb.gov.tr/kurumlar/?ara>
- Mossberg, L.L. (1995). Tour leaders and their importance in charter tours. *Tourism Management*, 16(6), 437-445.
- Olca, A. (2008). Türk turizminde eğitimin önemi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7, 383-390
- Orhan, A (2015). *Türkiye’de lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin turizm sektörü ile ilgili algılarının çalışma niyetleri üzerindeki etkisinin belirlenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A. & Berry, L. L. (1985). A conceptual model of service quality and its implications for future research. *Journal of Marketing*, 49(4), 41-50.
- Pelit, E. & Güçer, E. (2006). Turizm alanında öğretmenlik eğitimi alan öğrencilerin turizm işletmelerinde yaptıkları stajları değerlendirmeleri üzerine bir araştırma. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 139-164
- Sarışık, M. (2007). Turizm sektöründe meslek sahibi olmaya yönelten etkenler: Meslek yüksekokulu öğrencilerine yönelik bir çalışma, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 18 (2), 143-160.
- Seçilmiş, C. & Ünlüöner, K. (2009). İstanbul’u ziyaret eden turistlerin güvenlik algılamaları üzerine bir araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 1, 65-84.
- Sezgin, O. M. (2001). Genel turizm ve turizm mevzuatı. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Solmaz, S. A., Aksoy, Ö. Şengül, S. & Sarışık, M. (2014). Üniversite öğrencilerinin girişimci kişilik özelliklerinin belirlenmesi: Turizm lisans ve ön-lisans öğrencileri üzerine bir alan araştırması. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16 (26), 41-55.
- Temizkan, S., Temizkan, R. & Tokay, S. (2013). Turist Rehberliği Meslek Kanunu ve Turist Rehberi Eğitiminde Yeni Bir Paradoks. 14. Ulusal Turizm Kongresi, Kayseri.
- Tekin, Ö. A. & Deniz, İ. (2015). Turizm öğrencilerinin yiyecek ve içecek departmanına yönelik tutumları: Üniversite öğrencileri üzerine bir inceleme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(55), 178-197.
- Üngüren, E. & Ehtiyar, R. (2009). Türk ve Alman öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin karşılaştırılması ve umutsuzluk düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi: Turizm eğitimi alan öğrenciler üzerinde bir araştırma. *Journal of Yasar University*, 4(14), 2093-2127.
- Üzümcü, T. P., Alyakut, Ö. & Günsel, A. (2015). Turizm eğitimi alan öğrencilerin, mesleğin geleceğine ilişkin bakış açıları. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(33), 179-199.

- Tüylüoğlu, T. (2003). Türkiye’de turizm eğitiminin niteliği (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Ulama, Ş. Batman, O. & Ulama, H. (2015). Lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin kariyer algılamalarına yönelik bir araştırma: Sakarya üniversitesi örneği. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6, 339-366.
- Ünlüöner, K. (2000). Türkiye’de yüksek öğretim düzeyinde turizm eğitimi öğretimi. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 497-521
- Ünlüöner, K. & Boylu, Y. (2005). Türkiye’de Yükseköğretim Düzeyinde Turizm Eğitimindeki Gelişimlerin Değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11-32
- Ürger, S. (1992). Genel turizm bilgisi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Matbaası
- Olalı, H. (1984). Türkiye’de Turizm Eğitiminin Yapısı ve Sorunları. Korzay,
- Usluata, A., Yarcın, G. & Var, T., (1984). Turizm Eğitimi Kongresi, Tebliğ ve Tartışmalar, 16-17 Ekim 1984 Bildiri Kitabı içinde (15-21). İstanbul: Reklam.
- Wan, Y. K. P., Wong, I. A. & Kong, W. H., (2014). Student career prospect and industry commitment: The roles of industry attitude, perceived social status, and salary expectations. *Tourism Management*, 40, 1-14.
- Wijesundara, W.G.S.R. (2015). An evaluation of graduates: Perception on employment in tourism and hospitality industry. *Tourism, Leisure and Global Change*, 2, 172-182.
- Yayla, Ö., Silik, C. E. & Dülger, A. S., (2017). Turizm lisans ve önlisans eğitiminde 2017 yılı sayısal değerlendirmeler. *Journal of Tourism and Şastro-nomy Studies*, 5(4), 47-58.
- YÖK (2020) Erişim adresi: https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Kurumsal/Idari-Birimler/egitim_ogretim_daire_bsk/yuksekogretim-bolum-veprogram-isimleri.asp
- Yılmaz, A. & Tanrıverdi, H. (2017). Aşçıların meslek uyumu ve meslek algısı düzeyleri üzerine bir araştırma. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (2), 621- 639
- Yılmaz, T. F., Şen, T. H. & Demirkaya, F. (2014). Hemşirelerin ve ebelerin mesleklerini algılama biçimleri ve gelecekte beklenenleri. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 1(3), 130-139.
- Zengin, B. & Kırmızı, A. (2017). Turizm eğitimi alan öğrencilerin uyulama eğitiminde karşılaştıkları sorunları ve çözüm önerileri: Gazi Üniversitesi örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(48), 564-582.
- Zhang, H. Q., & Chow, I. (2004). Application of importance-performance model in tour guides’ performance: evidence from Mainland Chinese outbound visitors in Hong Kong. *Tourism Management*, 25, 81-91.